

Любченко Олександр Олексійович,
аспірант
Київський національний економічний
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ ТА ЗАКОРДОННИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ ЯК СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Аналіз положень Закону України «Про вищу освіту» дає можливість зробити висновок про те, що систему суб'єктів міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти на різних рівнях складають Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, заклади вищої освіти, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти, здобувачі вищої освіти [1].

Однак практика державного управління у сфері вищої освіти свідчить про те, що окремі функції у сфері міжнародного освітнього та наукового співробітництва виконують також Президент України, Міністерство закордонних справ України та закордонні дипломатичні представництва України.

Положення про Міністерство закордонних справ України було затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281. Відповідно до цього положення, Міністерство закордонних справ України (далі – МЗС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. МЗС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері зовнішніх зносин [2].

До основних завдань МЗС, які можуть стосуватися міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти, відносяться забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері зовнішніх зносин; забезпечення дипломатичними засобами і методами захисту політичних, торговельно-економічних, культурних, гуманітарних та інших інтересів України; забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями та їх громадськими об'єднаннями, координація заходів, що здійснюються органами виконавчої влади з

метою розвитку таких зв'язків; забезпечення державних органів інформацією, необхідною для здійснення ефективної зовнішньої та внутрішньої політики України; реалізація зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток політичних, економічних, культурних, гуманітарних, наукових та інших зв'язків з іноземними державами, міжнародними організаціями; координація діяльності державних органів щодо забезпечення реалізації єдиного зовнішньополітичного курсу України; захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном; участь у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на інтеграцію України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [2].

МЗС відповідно до покладених на нього завдань виконує такі функції щодо міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти: сприяє розвитку міжнародного освітнього та науково-технічного співробітництва України, співпраці у високотехнологічних галузях, трансферу технологій, захисту прав інтелектуальної власності; розробляє та вносить пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання питань співпраці із закордонними українцями, забезпечення прав закордонних українців, створення сприятливих умов та можливостей для задоволення їх соціальних, культурно-освітніх, мовних, інформаційних та інших потреб [2].

Правовий статус, система, завдання та функції закордонних дипломатичних установ України визначаються Законом України «Про дипломатичну службу» від 7 червня 2018 року № 2449-VIII (далі – Закон України «Про дипломатичну службу»).

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про дипломатичну службу» систему органів дипломатичної служби складають: 1) Міністерство закордонних справ України; 2) представництва Міністерства закордонних справ України на території України; 3) закордонні дипломатичні установи України. Закордонні дипломатичні установи України є постійно діючими органами дипломатичної служби, основними завданнями яких є представництво України в державах перебування або при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, відстоювання національних інтересів України, виконання консульських функцій, у тому числі захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном. Закордонними дипломатичними установами України є: 1) Посольство України; 2) Посольство України з резиденцією Надзвичайного і Повноважного Посла України в Києві; 3) Постійне представництво України при міжнародній організації; 4) Представництво України при міжнародній

організації; 5) Місія України при міжнародній організації; 6) консульська установа України (Генеральне консульство України, Консульство України, Віце-консульство України та Консульське агентство України) [3].

До основних завдань органів дипломатичної служби, які можуть стосуватися міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти, відносяться реалізація зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток політичних, економічних, культурних, гуманітарних, наукових, інших зв'язків з іноземними державами та міжнародними організаціями; захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном; забезпечення дипломатичними засобами і методами захисту політичних, торговельно-економічних, культурних, гуманітарних та інших інтересів України; координація діяльності державних органів щодо забезпечення реалізації єдиного зовнішньополітичного курсу України; забезпечення державних органів інформацією, необхідною для здійснення ефективної зовнішньої та внутрішньої політики України (ст. 6 Закону України «Про дипломатичну службу») [3].

Органи дипломатичної служби відповідно до покладених на них завдань виконують такі функції щодо міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти: забезпечення національних інтересів і міжнародної безпеки України шляхом підтримання мирного та взаємовигідного співробітництва з іноземними державами і міжнародними організаціями за загально визнаними принципами та нормами міжнародного права; підтримання дипломатичних і консульських зносин з іноземними державами, представництво України у міжнародних організаціях та спеціальних місіях; забезпечення єдності зовнішньополітичного курсу держави; здійснення зовнішньополітичної діяльності держави; забезпечення координації діяльності, що здійснюється державними органами у сфері зовнішніх зносин; організація проведення переговорів, а також участь у підготовці укладення міжнародних договорів України; сприяння державним органам у частині здійснення ними зовнішніх зносин, надання їм відповідної методичної, консультаційної та інформаційної допомоги, дотримання міжнародних зобов'язань України; поширення інформації про Україну за кордоном; забезпечення розвитку зв'язків із закордонними українцями та їх громадськими об'єднаннями; сприяння залученню допомоги від іноземних держав та міжнародних організацій; сприяння розвитку міжнародного освітнього та науково-технічного співробітництва [3].

Положення про закордонні дипломатичні установи України затверджене Указом Президента України від 15 березня 2021 року №

99/2021. Це Положення визначає статус, завдання та функції закордонних дипломатичних установ України. Відповідно до зазначеного Положення закордонні дипломатичні установи України є постійно діючими органами дипломатичної служби, основними завданнями яких є представництво України в державах перебування або при міжнародних організаціях та підтримання з ними офіційних відносин, відстоювання національних інтересів України, виконання консульських функцій, у тому числі захист прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном [4].

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 року № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF#Text>
3. Про дипломатичну службу : Закон України від 7 червня 2018 року № 2449-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
4. Про Положення про закордонні дипломатичні установи України : Указ Президента України від 15 березня 2021 року № 99/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99/2021#Text>